

10.092. II. C. c. 22.

Splohin nauk

o d

kranjskih Zherk;

posebni glas novih, in navòj po njih
pràv brati.

J. Sakhar

V' Ljubljani 1825.

Per Janesi Kleménzi, bukvoplatariji.

V v o d.

Vsak, ktéri le defét kranjskih besedi sapifati poskusha, lahko sposná, de mu je zlo malo besedi f' starimi zherkami takó sapifati mogozhe, kakor se isrekó, in torej se tudi ne dá po njih práv brati, ampak le vgibati se mora, kakó de naj se tá ali tá beséda isrezhe. Po nobeni zéni se, postavim, mògle in mogle, reqa in réqa, gospoda in gospoda, in takó veliko drusih besedi po starih zherkah ne dá raslozhiti. Kdo more térpa, kès, ves, itd. f' starimi takó sapifati, kakor govorimo? To so uzheni moshjé she

sдавnej zhutili, she sдавnej zhes to toshili, in starim zherkam she nekaj novih perdjati she dolgo obétali.

Kakó nerodno in soperno je bilo dosdej branje kranjskih bukev, lahko vsak pové, ktéri je poskufhal, in zhe nej she fkorej is glave snal, kar je bral, ga nej bilo prijétno poslufhati. Sdej pa se s' novimi lahko vse tako sapifhe in bere, kakor govorimo. Kdo bi jih tedej rad ne prejel? Kdo sanje hvalésheh ne bil?

Morebiti, de kogà beséde, „n o v e z h e r k e“ strafhijo, in misli, de se mora sazhéti, zhe je tudi doslej she brati snal, spét vnovizh brati uzhití? Ali le poglej, ljubi braviz! le poglej novih zherk! kakó malo je zhisto novih! kakó lahko se tih, zhe she brati snafh, v' petih minutah vsih nauzhifh! Kdor pa she brati ne sná, njemu je vse eno, s' novimi, ali s' starimi sazhéti. In kaj pravim, vse eno? lo-

shej mu je s' novimi, kér imá sdej vřak glaf svojo potrebnó zherko, in bo satorej potlej vse tolikanj loshej bral.

Odlafhati té poprave nej bilo vezh, in zhe se tako délo bolj odlafha, téshej ga je potlej v' navado perpraviti.

De bořh vidil, ljubi braviz! kakó lahko se je novih zherk nauzhiti, kakó malo je réf zhiřto novih, in kakřhet glaf imajo nove, postavim sdej tukej sa verřtjo vse kranjske zherke, nove ř svojim glafam, in per vřaki zherki nékaj besedi, v' ktérih vidiš, kakó se isrekó :

Kranjske Zherke.

Glas,   postavim:

A a	—	Ana mate.
B b	—	Babilonske dežele.
D d	—	Davidov dom.
E e	—	Ena zelena.
Є e	je (é: ej)	Єva, véra, vémo.
F f	—	Franj, fara.
G g	—	Glogovenj in gaber.
H h	(mehko)	Hočem, hotéte.
H h	(terdo)	Hribje, hiče.
I i	—	Ime, iskra.
Ž z	pol i ali e	Vert, mene.
J j	—	Jezus, jéna.
K k	—	Krakovo, kjž.
L l	—	Lípa zála.
L l	lj	Lublana luba.
M m	—	Mate mōja.

Glas, postavim:

N n	—	Natanove dneve.
N n	nj	Nega živlene.
O o	—	Osem potokov.
⊙ ⊙	oa	⊙ce, otr⊙pe.
P p	—	Pavel apostel.
R r	—	Ravka gora.
S f s	(terdo)	Samson sode.
W w	fh	Wimnova hiša.
Ѡ ѡ	fh(terdo:fhzh)	Ѡep, vouѡm.
З з	s (mehko)	Зemla zelena.
Ж ж	sh (mehko)	Жele živih.
T t	—	Timotej in Tit.
U u	—	Ura, una.
V v	—	Vola vava.
Ц ц	z	Цesarska palata.
Ч ч	zh	Чuvaj quje.

Kaj de je tréba we per brane
na sume iméte.

Ktere we le zaqnó brate, naj na samoglasneke: a, o, o, u, e, e, e, i nar bol gledajo; ker je toleko zlogov v' beséde, kolekor samoglasnekov, in se druge qerke, (soglasneke) s' samoglasneke v' zloge sklépajo, de se lahko práv bere; postavem: pri-ja-tel, sov-ra-x-nek, bo-gast-vo, æiv-le-ne, itd.

Rose na qerkah pokáæejo, de se naj tiste qerke ale naglo (v) izrequejo; ale pa dolgo (') potegnejo; postavem, naglo: stát, wé, tèrpe, itd.; dolgo pa: uqíte, tépe, vémo (kakor vejmo), vedó, itd.

Tréba pa je tude we védete, kaj píke in druge znamna med besédamæ poménejo.

Nææeηa ale vejeηa (,) pokáæe, de se naj govorjene onde malo pre-naha; per napíqji (;) se bol postajf;

per pike pa (.) se popolnoma oddaljuje. Dvé pike (:) opominajo, de se začne govorjene kterega drugzega; ale pa, de se kakorkole govorjene spremína. Kedar je vpravane, se postave na zadne tóle znamenje (?); per ujudene, per ogovore, per žaloste ale veselé, itd. pa (!). Vyase se njelo dvé ale pa we veq tanjeh znamen postave, de se takó rekoq ponoví vpravane, ujudene, vesele, itd., in se dá tolikan bol pomislite, kaj je rečenega, in je torej tudi tolikan bol postate in pomislite tréba. Znamne (—), ale (....) poméne, de se naj posebno pomísle, kar se je reklo. Znamne ( ) poláke, de beséde, ktere so med tém znamenem, med drugo govorjene ravno ne gredó, in se morajo torej tudi z' drugim glasam brate. In (») poméne, de so beséde, ktere so med tem znamenem, koga drugzega.

Kdor per brane po teh znamenéh ne gleda, in jih preskoqe, kakor de

be neč' ne pomensile, ne bo nakole
prāv razložno bral.

V' témle berile najdem vse te
znamna:

Berilo.

Človek! če se grešil, ne greše
več, in ne pozabi Bogá za svoje po-
právrne gréhe odpučena prošite. Béže
pred gréham, kakor pred kačo; zakaj
vsak gréh je kakor na oboji strani
oster mēč: dušo rane neusmileno.
Poslučaj, kaj prave Bog: »Človeške
» otrone! ne grešite, in ne pozabíte
» izpolnité mōjih zapoved; zakaj jáz
» sem Gospod vaš Bog». In rés, alž

ně bol iméte úřsto, nedolžno vést,
 kakor pa kratko gréme vesele živiva-
 te, in príte v' večno pogublene?? —
 Blagor jim, ktere ohranejo úřsto vést!
 (to srečo pobožne nar bol poznajo);
 srečne so takej in v' večnosti. —

